

Dialog byl natočen v úterý 7. ledna 2014 odpoledne v restauraci hotelu Golfi, Na Kopečku 595, Poděbrady.

MS: *Náš dialog bych začal subjektivním dotazem. Čím pro vás byl rok 1989? Jaká očekávání jste měl, jaké naděje jste s tímto rokem spojoval? Případně, jak se naděje naplnily?*

VM: Samozřejmě, že jsme všichni dlouho, celá desetiletí čekali na nějakou změnu, která nastane. Přece jen jsem ročník 1954. Mně v roce 1968, kdy bylo takzvané Pražské jaro, bylo 14 let. Dá se říci, že ve mně zanechalo poměrně hluboké kořeny, tamní stopu pocituji. V mé pubertě, která následovala v normalizaci, jsem se bouřil. Neučil jsem se, schválně jsem něco nekonal.

MS: *Nosil jste máničky, ...*

VM: ... krátké kalhoty, dlouhé vlasy a vyhazovali nás ze škol. Toto je však historií. Přesto si myslím, že naděje, touha po volnosti, po změně v nás neustále byla i přes tvrdou normalizaci. V roce 1989 jsme si mysleli, že to je právě to pravé, a proto jsme se v tom aktivně angažovali.

MS: *Domníval jste se, že v roce 1989 přichází jistá obdoba roku 1968?*

VM: Přesně tak.

MS: *Spojovali jste to se svobodou, ...*

VM: ... s demokracií, s možnostmi cestování, tedy se vším, co ke svobodě patří.

MS: *Čekal jste, že rok 1989 musí přijít? Bylo vám 35 let.*

VM: Vnímал jsem to jako ideální věk, kdy začít. Máte zkušenosti, ale jste stále mladý.

MS: *Shodou okolností proces změny rozpohybovali studenti. K minulému režimu jste se stavěl opozičně kromě toho estetického vzdoru?*

VM: Nebyl jsem takovým hrdinou. Byl jsem pasivním. Do žádné strany jsem nevstoupil. Když došlo k lámání chleba a někdo u nás z komunistů byl, odešel jsem. S nikým jsem se nehádal, nepral, poněvadž to nebyl můj styl, má povaha.

MS: *Zkrátka jste si držel svou linii.*

... Komunistický režim ...

MS: *Dovolil bych si přejít před rok 1989. Jak vnímáte komunistickou ideologii, režim, který byl na ideologii postaven? Jsou ti, kteří slovo ideologie nemají rádi. Kdybychom se podívali do Poděbrad, současný starosta doktor Langr slovo ideologie vnímá jako cosi negativního v tom ohledu, že nám zakrývá vidění světa. Sám minulému režimu sloužil. Věděl, že když se poklonkuje ideologii, společnost nefunguje.*

VM: Říkalo se tomu centralizovaná demokracie. Bylo to to, co mně vadilo. Jsem přesvědčen, že společenský režim má být postaven na osobních svobodách jednotlivých občanů a lidí vůbec. To přesně ideologie tlumila, brzdila a utlačovala je.

MS: *Co bylo mimo ni, ...*

VM: ... bylo špatně. Přesně to mi vadilo. Musím upřímně říci, že nejsem velký teoretik.

MS: *I praktici jsou přece potřeba. Soudíte, že nějaká ideologická východiska jsou potřeba?*

VM: Raději říkejme zásady, které vycházejí také z rodiny. Závisí to na výchově, morálce. To však nemá nic společného s komunistickou ideologií. Ta byla postavena na úplně něčem jiném. Toto však bylo chybně.

MS: *Říkáte postavené na něčem jiném. Jak byste charakterizoval „to jiné“, z čeho vycházel minulý režim?*

VM: Princip komunismu byl postaven na direktivní bázi. Byl řízen nejen vlastní proces, ale i myšlení lidí. Dotklo se to školství, výchovy. Z mého hlediska to byl propracovaný systém.

MS: *Můžeme říci, že systém zde nebyl pro člověka, ale člověk pro systém?*

VM: Také s tím souhlasím.

MS: *Pokud člověk chtěl existovat v režimu, lidé se museli „ohnout“, nebo s režimem uzavřít smlouvu.*

VM: V podstatě ano. Předstírali jsme, že pracujeme, stát předstíral, že nás platí. Ani nevěřili, že to tak myslíme, byť jsme to dělali.

... Otázka spravedlivé společnosti ...

MS: *Zřejmě jste se nedomníval, že režim chtěl vybudovat „spravedlivou společnost“. Můžeme říci, že v počátku padesátých let v to někteří lidé věřili, bylo to způsobeno druhou světovou válkou. Můžeme se tázat, kdo v to věřil v době normalizace?*

VM: To, co říkáte je hodně důležité. Katastrofa z války lidi natolik utlumila, omráčila, že se zde komunismus uchytil. Stalo se to demokratickým způsobem. Kolikrát jsem vedl debatu s rodiči nebo generací prarodičů, že si komunisty zvolili, a proč si nyní stěžují.

MS: *Češi si je zvolili. Na Slovensku vyhrála Demokratická strana. Češi zde udělali zásadní krok. Jaký jiný faktor kromě druhé světové války mohl hrát svou roli? Je to naše touha po rovnostářské společnosti?*

VM: Když hovoříte v teoretické oblasti, příjemně se poslouchají východiska, že se lidé budou mít dobře. Problém je, že se návrhy nedají naplnit, uskutečnit. Nikdo východiska nepopřel, a proto se koncept musel vyzkoušet. Vyzkoušel se, a proces se již nedal vrátit. V tom jsme mohli vidět největší průšvih.

... Budování režimu ...

MS: *U nás se budovalo od roku 1948, v Rusku se „budovalo“ od roku 1917, byť tam byl jistý časový posun z toho důvodu, že tam probíhala občanská válka ...*

VM: Tam byl přeskočen kapitalismus v tom dobrém slova smyslu, abychom si nemysleli, že kapitalismus pouze vykořisťoval. Tomu tak nebylo. Také se to stávalo, ale lidé toužili, aby se měli dobře. Zkrátka systém byl plně jinak nastaven. Rusko bych s námi nesrovnával.

MS: *Mně šlo o délku trvání systému.*

VM: Dobrá, ale je vhodné srovnávat ostatní státy jako Polsko, Maďarsko,

MS: *My jsme si dali gól do vlastní branky. Byli jsme zemí, která byla vyspělou, a režim se bohužel uchytil. Jsou lidé, kteří tvrdí: „Zažívali jsme více útlum než rozvoj. To, co zde bylo před rokem 1948 vytvořeno, bylo rozmělněno.“*

VM: Je třeba si uvědomit, že první republika trvala pouze 20 let, tedy jednu generaci. Pak přišla krutá rána II. světové války, kde jsme nebojovali.

MS: *Někteří z nás kolaborovali s nacisty.*

VM: Byla to velmi krátká doba. Nyní máme 25 let, což je již delší doba, než trvala první republika. Také jsme na rozcestí, musíme hledat něco nového. To jsme však přeskočili do současnosti. I tenkrát nám chyběla tradice, zkušenost demokracie první republiky. Kdybychom měli větší zkušenost s demokracií, komunismus by se zde neprosadil.

MS: *Ano, Byla to pouze generační zkušenost, ale Masaryk usiloval o padesát let.*

... Zpět k ideologii ...

MS: *Kdybychom se vrátili k minulému režimu, poděbradský zastupitel pan Jaroslav Votava řekl: „Ten, kdo podporuje komunistickou ideologii, podporuje systém, v němž někteří žijí na úkor jiných.“ Myslíte si, že se jedná o příliš vyostřenou tezi?*

VM: Takto bych to neformuloval. Doba socialismu před rokem 1989 poskytovala výhody pouze některým lidem. Nebylo to plně na úkor ostatních.

MS: *Ti, kteří byli chudí, ...*

VM: ... měli ze změn nějaké zisky.

MS: *Možná bychom mohli využít analogii s Farmou zvířat. Všichni si byli rovni,...*

VM: ... ale někteří si byli rovnější.

MS: *Dobrá, rád bych se zeptal na uspořádání společnosti. Můžeme říci, že schopní lidí, kteří se chtěli realizovat, „museli“ vstoupit do strany. Přemýšliví měli zájem systém reformovat, ale ideologové, kteří se drželi skálopevně dogmatiky, jim v tom bránili. Lidé mohou říci: „Ano, minulý režim pokřivil společenskou hierarchii. Vyšše se dostávali méně schopní a na vrchol neschopní, kteří se stali všehoschopnými.“*

VM: Spíše jsem to vnímal tak, že lidé byli ctižádostiví. Ti se tam škrábali.

MS: *Zkrátka, chtěli kariéru za každou cenu.*

VM: Tuto cestu jsem neuznával. Pohrdal jsem lidmi, kteří touto cestou šli. Bohužel jsme museli žít jinak, než jsme si přáli. Dnes je to podobné. Každý nemůže dělat, co chce. Někdy musíte vzít práci, abyste uživil rodinu. Tak to na světě je. Do strany vstupovali kariéristé a populisté, kteří se tam uchytovali a chtěli jít výš a výš. Na to režim doplatil.

... Pozitiva režimu ...

MS: *Z toho, co říkáte, vše a priori „špatné“ nebylo. Zmínil byste oblast, která byla slušná, rozvinutá? Člověk se může setkat s postojem, že například správa zemědělství byla na slušné úrovni.*

VM: Když se na to dívám s odstupem 25 let, je kladů minulého režimu čím dál tím méně.

Samozřejmě, zde byly sociální jistoty.

MS: *Žebráci nebyli na ulici.*

VM: To je otázkou ...

MS: *Byli „eliminováni“?*

VM: Pochopitelně, pokřivení režimu bylo daleko více, než je tomu dnes.

MS: *Můžeme říci, že režim během dvou generací spíše promarňoval šance jednotlivých lidí?*

VM: Takto bych to neviděl. Byl jsem mladý. Co bych za to dnes dal, kdybych se mohl vrátit potom, co mám hodně zkušeností ze života. Zkrátka byli jsme mladí, užili jsme si život, měli jsme radost s dětmi a z dětí. Měl jsem plno bezvadných kamarádů, kteří též nebyli v KSČ. Užili jsme si život, jak jsme žili. Zkrátka si nestěžuji. Samozřejmě jsem se nenaučil anglicky, jelikož jsem nechodil na anglický jazyk. Zjistil jsem, že to nemá cenu.

MS: *Společnost byla orientovaná na Východ.*

VM: V tomto ohledu to považuji za promarněnou příležitost, že jsem se nevěnoval škole.

... Disent ...

MS: *Dobrá, nebyl jste tím, kdo přímo vzdoroval režimu. Zajímá vás se o disidenty? Člověk, který je proti režimu, hledá možnosti, jak se nestát „průměrným“ občanem.*

VM: S nimi jsem se nestýkal, ale věděl jsem o nich. V některých věcech jsem s nimi souhlasil, v některých jsem s nimi nesouhlasil. Nesouhlasil jsem v tom smyslu, že jsem nechtěl tolik vzdorovat. Možná jsem byl i pohodlný. Osobně jsem se snažil režimu vyhnout. To je asi nevhodnější slovo, které to nejvíce vystihuje. S disidenty jsem se nestýkal, jelikož disidenti byli aktivní.

MS: *Jak jste říkal, byl jste vůči režimu pasivní. Ano, kdo je aktivní, jeho činnost má dopad na celou rodinu. Takový člověk ztratí práci. Proč je zmiňují? Byli to právě disidenti, kdo pomohl k hladkému přechodu z totality do demokracie, byť byli postupem času vytěšňováni. Můžeme říci, že v polovině devadesátých let se do čela dostávají lidé, kteří jsou v dobrém slova smyslu pragmatiky. Nahlížíte na disidenty jako na skupinu, která měla důležitou dějnotvornou sílu?*

VM: Jistě. Nebýt jich, možná by se o nás nevědělo ve světě. Byli článkem, který spojuje. Oni dovedli zakřičet na náměstí a my jsme jim tleskali.

... Exil ...

MS: *Mladý člověk, který vidí možnost kariéry, měl snahu odejít. Vy jste se touto cestou nevydal. Jak se stavíte k lidem, kteří opustili tuto zemi? Někteří odešli, aby mohli sloužit zemi v zahraničí. Někteří také odešli proto, aby se oddělili od svého předchozího života ...*

VM: Pamatuji, že podobné nápady jsme měli také. Když jsem měl rodinu, děti, a já jsem měl rodinu poměrně brzy, bylo to poměrně složitější. Zkrátka touto cestou jsem nešel.

MS: *Člověk opouští své rodiče ...*

VM: Mám však kamarády, kteří emigrovali, a i v rodině někoho takového máme. Komunikovali jsme s nimi, pomáhali jsme jim, ale sám jsem se k emigraci neodhodlal.

... Stav společnosti ...

MS: *Nyní bych otevřel téma budování demokratické řádu a kapitalismu. Než se k tomu dostaneme, zeptal bych se, jak jste viděl společnost, tedy i hospodářství, kulturu v roce 1989? Jak jste recipoval situaci? Lidé, kteří psali program Občanského fóra, ji charakterizovali příznačným slovem krize. Jednalo se o krizi v politice, v hospodářství, v ekologii, v životním prostředí?*

VM: *Všude, kam jste se podíval, byl nějaký problém. Buď byl schovávaný, nebo utlumovaný, či se dělalo, že neexistuje. Zkrátka problémy byla společnost prosáklá.*

MS: *Souhlasíte i s diagnózou, kterou řekl i Milouš Jakeš na Červeném Hrádku, když stranu přirovnal ke „kůlu v plotě“? Jinými slovy, strana uvízla v bažině a nedokázala dostatečně reflektovat stav, který ve společnosti je a co společnost potřebuje.*

VM: *Ona to nedokázala udělat. Byla to mylná představa. Předně bylo nutné, aby se vzdala vedoucí úlohy, aby ji zanechala, jelikož to není možné. Komunisté tento požadavek nechápali, a proto u ní chtěli zůstat.*

MS: *Jsou lidé, kteří myslí, že rok 1968 byl slibným. Ostatně sám jste naznačil sympatie k němu.*

VM: *V roce 1968 se pouze řeklo, jak by to mohlo být, ale nedalo se to realizovat. Když to mělo být realizováno, přišli sem Rusové. Z dnešního pohledu to byla idealizovaná představa. V roce 1989 to zde krystalizovalo a díky Václavu Havlovi se události vyvíjely správným směrem, jakým si žádala většina, byť někteří o mezích, kam jsme došli, ani neuvažovali. Po revoluci a otevření hranic, kdy jsme vyrazili na Západ těmi starými škodovkami, karosami nás zpočátku vítali, ale za rok tomu tak nebylo, neboť jsme jim vadili, ...*

MS: *... protože někteří z nás také kradli.*

VM: *Bohužel, ale to k tomu asi patřilo. Když jsme z toho trochu vystřízlivěli, začali jsme hledat ekonomické nástroje, jak se mít lépe. To je doba, o které bychom se mohli zmínit víc, jak to vše začalo a jaká byla startovní čára.*

... Co chceme, a co ne? ...

MS: *Sluší se říci, že lidé věděli, co nechtějí. Byl to režim, který způsobil, že západ a jih byl oddělen ostnatým drátem. Lidé říkali, že tak to nechtějí, neboť nám to brání v cestování. Lidé jasně řekli pryč s výsadní úlohou komunistické strany. Kriticky uvažující člověk se bude tázat, co jsme vlastně chtěli? Usilovali jsme skutečně o demokracii? Chtěli jsme opravdu kapitalistický režim? Nebylo to náhodou tak, že by stačilo, kdybychom měli stejné obchody naplněné zbožím, jako mají na Západě, přičemž režim by byl mírně pozměněn?*

VM: *Jsem přesvědčen, že by to nešlo, jelikož jsme viděli, že se chceme mít stejně, jako se mají na Západě. Tam se měli tak proto, že mají systém, jaký mají.*

MS: *Ano, systém požadující efektivitu, kreativitu.*

VM: *Kapitalismus tam byl. Nepřímo jsme se tak zachovat museli. Když se nad tím zamýšlím, prvotní bylo, že se chceme mít jako oni. Samozřejmě, že chceme občanská práva, akademické svobody, jako mají všichni. To by „nebylo“ problematické, otevřely se hranice a bylo to možné. Nyní jsme museli budovat ekonomiku, přetvořit celý řád na západní typ. Říkejme tomu kapitalistický řád, ale k tomu je nutné též obnovit demokracii.*

MS: *Demokracii jsme do jisté míry měli mezi lety 1918 - 1938. Kapitalistický řád zde byl déle. Byl zde z Rakouska - Uherska do roku 1938. Od roku 1939 se o kapitalistickém řádu hovořit nedalo, jak během druhé světové války, tak v období komunistického režimu.*

... Demokracie ...

MS: *Postupně bych šel k otázce demokratického uspořádání. Jak si pracovně definujete demokracii? Když jsem mohl hovořit s lidmi, líbí se mi stručná, výstižná definice brněnského esejisty Pavla Švandy, což je pravicově smýšlející intelektuál, jenž přispíval do revue Politika. On k ní přistupuje prostě: Demokracie je systém, kde věci vycházejí najevo, kde se ukazuje pravý stav věcí. Člověk je schopen je nahlédnout a podle toho jednat. Minulý režim věci přetíral na jiné barvy. Souhlasíte s tím?*

VM: *Ano, demokracie umožňuje otevřenost a pravdivost. Zřejmě můžeme užít jednoduchou holou větu. Tam nejsou pouze osobní svobody, jsou tam i povinnosti. Změnit myšlení je složité. 35 let jsem zažil v minulém režimu. Byl jsem pokřívován, i sám se přistihnu, že cosi tam mám, že mám návyk, který ovlivňuje mé myšlení. Říká mi, že mám tak a tak jednat, ale přitom to není správné. Co jiní lidé, kteří byli starší a prožili v něm celý život? Tyto návyky je složité změnit. Museli jsme postupovat jistými kroky. Přesto si myslím, že cíl byl jednoduchý. Podívejme se, jak to v Německu či obecně na Západě mají, příliš nevymýšlejme nové, pojďme to tak udělat.*

MS: *Říkáte, že jde o import společenského systému?*

VM: *Myslím si, že jsme mohli zkrátit spoustu věcí. Vlastním poznáním se k tomu sice dopracujeme, ale uplynou generace. Nejsme podle mého názoru rozdílnější, než jsou národy na Západě. Ony k tomu dospěly od roku 1945.*

MS: *Ano, ale jejich historie nezačíná koncem druhé světové války, ale například Němci měli Bismarcka. Německo bylo vyspělou zemí, byť bohužel mělo pana Hitlera, který způsobil pád.*

VM: *Měli podobnou ideologii, která nás potkala v roce 1948.*

MS: *Možná s jiným ideologickým znaménkem. Zdůrazňujete skutečnost, že lidé nebyli dostatečně učeni k pravdě. Byli schopni lhát a obelhávat sami sebe. V tom můžeme spatřit také jeden z problémů, proč demokracie u nás není funkční.*

VM: *Bojujeme s tím do dnešních dnů. Možná to bude trvat jednu generaci.*

MS: *Vysmejčit nepořádek v našich duších, vysmejčit jej od nánosů minulosti není lehké především pro starší generaci.*

... Demokracie a dialog ...

MS: *Co například význam dialogu? Když člověk hovoří s druhým a sundá ideologickou zbroj, může říci, že právě demokracie je podporována upřímným dialogem, kdy jeden dokáže naslouchat druhému a bude mít schopnost vážít argumenty svého protějšku.*

VM: *Pamatuji si, jak jsme v roce 1989 po tom volali. Přesně tak, jak jste to říkal, jsme to formulovali. Pamatuji si a vím, že druhá strana jej nechtěla. Obávám, že lidé byli pohlceni společností. Nepochota komunikace se projevuje ve všech společenských vrstvách, ve všech politických stranách. Dříve zde byla jedna hráz, a nyní je rozmělněná po celé společnosti. Vidíte, například nyní spolu vedeme dialog. Takto by to asi mělo být, každý by si měl na dialog udělat hodinu. Bohužel to závisí na čase. Dnes jej lidé nechtějí vést. Dnes lidé přijdou do hospody, systém zkritizují a zase odejdou. Doma*

řeknou, ať mi lidé trhnou nohou. Lidé nadávají, ale tento způsob komunikace není dialogem, je to pouze nadávání. Společnost se posunula. Z mého pohledu by bylo dobré se vrátit k východiskům roku 1989 a k dialogu. Problém je, že se neposloucháme ani v politické straně. Každý hovoří o něčem jiném.

MS: *Je nutné, abychom měli jasně definované obsahy slov, co pod tím lidé myslí. Na tuto skutečnost upozorňoval již zmiňovaný George Orwell. Válka je mír, mír je válka. Toto je z románu 1984. Zmínil jste rok 1989. Atmosféra ve společnosti byla dána jedinečnou situací, lidé jako by byli proměněni. Následně se postupy vrátily do stejných kolejí. Lidé nedokázali rychle přetrhout závislost na minulosti. Bohužel, takový je člověk.*

VM: Souhlasím s vámi.

MS: *Zmínil jste, že se dialog nevede v politické straně. To však vede též ke skutečnosti, že lidé politickým představitelům, na nichž spočívá demokratická politika, nevěří.*

VM: To je však momentálně největší problém. Přeskočili jsme 25 let. Dnes nikdo nikomu nevěří. Situaci způsobuje zanedbaný dialog.

... Aktivní občanství ...

MS: *Sluš se říci, že krize, kterou jste zmínil, je spojena s tím, že si člověk v devadesátých letech neosvojil aktivní občanství. Jinými slovy, není zde ochota být v nějaké politické straně, která je součástí demokratického systému, nebo v iniciativě občanské společnosti. Zkrátka demokracie bez aktivního člověka není možná.*

VM: To je též další problém. Nejsou spolky, obtížně se drží tradice. Lidí je v tomto hledu málo. Zkrátka nejsou lidé. Platí to i ve sportu, ve všem.

MS: *Nacházíte pro to nějaké vysvětlení?*

VM: Problém je, že tyto skutečnosti nepřicházejí z rodiny. Sociální vazby jsou přetrhané. Není možné říci, že budeme mít nějakou tradici. Jistý přístup musí jít celým životem. Nemůžete jako padesátiletý žádat od sebe velkou změnu.

MS: *Zde je problém, že lidé stranictví i působení ve veřejném prostoru vnímají jako neuvědomění si toho, že jsme součástí lidu, který by sobě měl vládnout. Neměla by vystupovat polarita „My“ a „Oni“, ale pouze „My“. To však máme jako návyk z minulosti, proč bych se vlastně staral? Nevnímate to také tak?*

VM: Na počátku jsem se zmiňoval o pasivitě, pochopitelně jsem nebyl sám. Pasivních lidí jako já byla většina. Možná máte pravdu, že pasivita je pohrobkem minulé doby. Netýká se to všech. Ti, komu se otevřely nové prostory, se realizují. Někteří říkají, že je to stejné, jak to bylo, a proto zapadli do pasivity. Je asi obtížné nastartovat tyto lidi nějakou další revolucí. Možná je aktivizovat dalším přístupem, otevíráním dialogů. Je však otázkou, zdali o to mají patřičný zájem, zdali nás do dialogu pustí, jestli se neobrnili. Jistě je zajímavé téma, co dál, ale fakt je, že se některé věci nepovedly při přechodu na kapitalismus a demokracii.

... Efektivita demokracie ...

MS: *Člověk se též může tázat, jestli demokracie, kterou máme, je dostatečně efektivní systém? Proč kladu tuto otázku? Sám jste říkal, že patříme do západní civilizace. Někdo řekne: „Vždyť máme demokracii, ale pořád se přešlapuje. Věci nejdou kupředu.“ Mnozí z nás mohou volat: „Demokracie je*

nefunkční, chceme změnu.“ Najednou z této poptávky vzejde nějaký nový vůdce a bude demokratické zřízení proměňovat na autokracii.

VM: Víím, kam míříte. Proboha, tam se snad nedostaneme. I přes své chyby je demokracie nejlepší, co lidstvo vymyslelo. Když půjde do tuhého, tuto skutečnost si uvědomíme a zformujeme se. Dnes tato doba tomu nepřeje.

... Politika a kapitalismus ...

MS: *Spontánně jsme přešli k politice. Pokud bychom měli hovořit o politice, můžeme říci, že byla spjata s postavením politických stran Národní fronty. Problém, který se nás dotýká, je, že lidé, které jsme si zvolili, aby nám sloužili, slouží sobě. Nemyslíte si?*

VM: Rozumím vám. Tyto lidi jsme si zvolili. Proč jsme si je volili? Není to náhodou naše chyba, že jsme si je volili? Nyní se dotýkáme základů demokracie. Když jsme je zvolili, musíme je vytrpět, poučit se z toho a zvolit je jinak. Ano, čtyři roky je dlouhá doba. Lidé dnes chtějí vše rychle, „nemají“ čas. Můžeme to změnit až za 4 roky.

MS: *Jde též o to, že mnozí z nás měli velká očekávání. Stačí se podívat na vyjádření některých představitelů. Václav Klaus v druhé polovině trvání své první vlády tvrdil, že transformace je ukončena, alespoň tak to bylo prezentováno v médiích. Základní makroekonomické kroky byly udělány, stav je stabilizovaný a operace přináší výsledky. V roce 1996 byla v ODS oslava politiky: „Dokázali jsme, že to dokážeme.“ Překročili jsme Rubikon. Taková vyjádření byla chybná a iluzorní. Kde vy vidíte základní nedostatky vládnutí? Lidem se politika, která je dělána, nelíbí. Můžeme říci: „Ano, vždy budou lidé, kteří budou proti jakékoliv politice: Brblal, brblá a bude brblat.“ Kde vidíte zdroje nálady proti politikům?*

VM: Samozřejmě, že plno lidí mělo větší očekávání, než bylo možné ve skutečnosti. Faktem je, že v letech 1991 - 1993 byl největší přesun majetku od bitvy na Bílé hoře. Znamená to, že se vše zprivatizovalo, přešlo to do soukromých rukou, jelikož soukromé vlastnictví patří k atributům kapitalismu. Tím, že to bude v soukromých rukou, bude to efektivnější, výkonnější, výhodnější pro celou společnost, a nejedná se pouze lidí, kteří kapitál vlastní. Představitelé transformaci mysleli právě v tomto duchu. Víte, domnívám se, že drtivá většina lidí postupovala podle pravidel. Řádně to zprivatizovala, zaplatila, provozovala, a proto řádně jednotlivé podniky fungovaly. Samozřejmě, že jsou desítky případů, které se jednoduše nepovedly, kde došlo k selhání lidského faktoru. Jednoduše se to nepovedlo. Jsou z toho průšvihy, které se neustále opakují. Podívejte se, každý si do své smrti bude pamatovat, že kuponová privatizace se rovná Viktor Kožený. Již si nikdo nebude pamatovat, že nějaký Franta Vonásek také koupil fabriku, která do dnešních dnů funguje a je perfektní společností. O tomto úspěchu se raději mluvit nebude. Tímto způsobem se to nabalovalo a nabalovalo. Jednalo se o lidské chyby jak politiků, tak ostatních. Jsem přesvědčen, že tam došlo k nějaké korupci. Tímto procesem prošly nejen všechny postkomunistické země, ale i Německo, Itálie. Jsem přesvědčen, že to není to hlavní.

... Obnova kapitalismu ...

MS: *Kdybychom udělali jistý stříh do politiky. Jejím předmětem bylo ustavení kapitalismu. Jistě jste jeho obnovení přivítal. Je čímsi, co je běžné.*

VM: Je standardem. Jednoduše k tomu patří. Vnímám jsem to, že to tak bude.

MS: *Jsou země, které mají modifikovaný kapitalistický řád, to je například Čína. Na druhou stranu můžeme říci, že nejsme v Číně.*

VM: Jedná se o úplně jinou společnost.

MS: *Tam demokracie a kapitalismus nejsou propojeny. Jsme možná, zaplať Bůh, součástí západní civilizace. Sám jste říkal, že někteří lidé si s kapitalismem spojují negativní konotace.*

VM: Pořád to u nás z komunismu trochu přetrvává. Kapitalisté byli vykořisťovatelé, nepřátelé. Proto si myslím, že je rozumnější říkat podnikatelé, podnikatelské prostředí, kde všichni mají stejné možnosti, mohou soutěžit atd.

MS: *Sluší se říci, že Václav Havel nebyl nakloněn kapitalismu nebo obnovení tržního hospodářství. Nakonec jej prosadil Václav Klaus a jeho lidé. Ti viděli, že se jedná o jedinou cestu. Když byste měl říci, co podle vás bylo zásadní v rámci obnovy? Říkal jste privatizaci zvláštnostmi. Privatizace se rovná kuponová privatizace, ta se rovná Viktor Kožený. Nakonec to vše vyústí v krádež.*

VM: Myslím si, že to byla jediná rozumná cesta. Jiné státy šly trochu jinou cestou. Kuponová privatizace neproběhla v Maďarsku, tam se to prodávalo zahraničním společnostem. Jen se podívejme, do jaké krize se dostali?

MS: *Reformní kroky v této zemi byli donuceni Maďaři dělat později.*

VM: Pouze bych rád řekl, že příklady postupných přístupů také narazily na obtíže. Vždy muselo dojít k nějakým problémům. Kuponovou privatizaci ale také nechválím, že by byla všelékem. Takto to bylo nastaveno.

MS: *Měli bychom říci, že transformace se neskládala z kuponové privatizace. Byly zde prodeje do zahraničních rukou, jako je Škoda Mladá Boleslav a jiné.*

VM: Dnes se na jisté skutečnosti díváme úplně jinak. V té době byl velký strach, aby se podniky neprodaly do zahraničních rukou. To byl velký strašák, aby nás Němci nevykoupili.

MS: *Z ekonomického pohledu to bylo racionální, ale politicky neprůchodné.*

VM: Také říkáme, jak se vytunelovaly banky. Pamatuji dobu, kdy bankéř, který byl v Komerční bance nebo jiných ústavech, byl takzvaný „třídní nepřítel“. Okamžitě se na něj poukazovalo v médiích, že nechce podporovat soukromé podnikání, že dochází k brzdění obnovy kapitalismu. To byl jeden z důvodů, proč se „všem“ daly úvěry a všem se půjčovalo, což z dnešního pohledu je velká hloupost.

MS: *Jednalo se o unikátní čas. Během času se dělaly logické chyby, a proto se dávaly peníze na projekty, které neměly ekonomickou racionalitu, ...*

VM: ... a proto se peníze nenávratně ztratily.

MS: *Jednalo se o období takzvaného bankovního socialismu. Bylo to půjčování společnostem, které vlastnily investiční společnosti státních bank, a tím se vytvořil bludný kruh. Lze o tom hovořit jako o „nutné“ dani za transformaci?*

VM: Takto to někteří ekonomové nazvali a jsem stejného názoru.

... Ignorance skutečností ...

MS: *Když se budoval kapitalismus, nemyslíte si, že někteří autoři reforem zavírali oči. Pardonovaly se výroky, které do jisté míry vzbudily nedůvěru.*

VM: Svého času si pamatuji na doktora Dušana Třísku, který byl duchovní otec kuponové privatizace. Vznosně se tomu říkalo „deetatizace“. Na toto téma byly uspořádány semináře v roce 1991. Teoreticky to bylo pěkně sepsané, mohlo by to i fungovat, ale bohužel se zapomnělo na lidský faktor, zvláště český. Jsem přesvědčen, že z ekonomického hlediska to bylo lépe připravené než po právní stránce. Znamená to, že chyběly zákony. Ty však běžely za tím. Bohužel se vždy nesrovnalosti zjistily, až když došlo k nějakému maléru. Stačí se podívat na novely různých zákonů.

MS: *Jako podnikatel víte, že český právní řád je nedokonalý. Jeho nedokonalost je způsobena tím, že když je schválen zákon, připravuje se jeho novela, o stabilitě práva se nedá hovořit. Můžete namítnout, že se jedná o daň za unikátní proces?*

VM: Vždy jsem se přikláněl k názoru, že, že jsme jisté normy měly okopírovat, a ne hledat českou cestu. Z toho pohledu to připomínalo rok 1968. Následně se průšvihy začaly nabalovat. Svět byl z hlediska procesu složitější a složitější. Znovu se vrátím a rád bych zdůraznil, že drtivá většina lidí hrála fair hru a ničeho podstatného se nedopustila. Bohužel byli tací, kteří proměně vtiskli negativní znamení.

MS: *Ano, když do bílé barvy dáte pár kapek černé, začne vám šednout. Lidé svět vidí černobíle a dobré věci, které se povedly, mohou zapadnout. Sám ale zdůrazňujete, že důležité bylo při obnovování kapitalismu, respektive tržní ekonomiky institucionální prostředí, rychle se měnící zákony, ale i omyly v rámci chybného privatizačního rozhodnutí. Jen si vzpomeňme na společnosti jako Poldi Kladno, ČKD, Škoda Plzeň.*

VM: Ano, jednalo se o takzvaném „rodinném stříbře“. Hledaly se na to specifické paragrafy, kličky, jak to ochránit, jak to vylepšit. Sám jsem se kolem toho nepohyboval, byl jsem podnikatel.

MS: *Nebyl jste velkokapitalista.*

VM: Mám spíše zkušenosti z regionálního prostředí. Jsem přesvědčen, že většina lidí byla slušných. Snažili se nějakým způsobem prosadit.

... Riziko kapitálu ...

MS: *Ještě bych se zeptal, zdali si myslíte, že kapitál neohrožuje demokracii. Mám mnoho prostředků a mohu si „koupit politika“. Druhá skutečnost týkající se jej je, že kapitál je globální, kdežto demokratická politika většinou lokální.*

VM: Každý politik potřebuje peníze na volby. Tímto zjištěním jsem vám odpověděl. Jednoduše propojenost tam je. Ve společnosti musíme nalézt mantinely, brzdy, nebo to ve společnosti „ošetřit“ tak, aby to bylo zneužitelné co nejméně.

MS: *Toho se zneužívá, ...*

VM: ... ale neumím to přesně definovat.

MS: *Jde o to, aby politici nebyli loutkou vlastníků kapitálu, který je například sponzoruje atd.*

VM: Přesně nevím, jak tomu zabránit. Jsem přesvědčen, že právě u velkých politických stran by to neměl být problém. Čím je politická strana větší, tím bude manipulace složitější a horší. Z mého pohledu jsou horší menší strany, které najednou vzniknou. Je pravděpodobnější, aby tam provázanost lidí s byznysem byla větší. I v tomto případě bych zkušenost raději hledal v západním světě. Pořád se od nich máme co učit, nevymýšlet u nás další cestu. V Itálii také mají zkušenosti s Berlusconim. Možná, kdybychom se více zajímali, jak to tam je.

MS: *Sluší se říci, že si Češi v roce 2013 zvolili do jisté míry Berlusconiho. Jedná se o člověka, který ovládá jak české zemědělství, potravinářství, chemický průmysl, tak média. Jsou lidé, kteří řeknou, pokud si neprojdete faktickou zkušeností, nikam se nedostanete.*

VM: V roce 2008 jsem vstoupil do politiky z podnikání. Také jsem změnil názor. Také jsem měl heslo, jaké má pan Babiš: „Politiku budu řídit jako svou firmu.“ Ono se to jako firma nedá řídit. Z vlastní zkušenosti vám to mohu říci.

... Zpět k politice ...

VM: Vaše slova bych využil jako můstek k politice.

MS: *Jak se podle vás proměnila během dvacet let? Bylo zde nadšení, participace Některé politické strany se ke konci čtvrtstoletí přeměnily na podnikatelské subjekty.*

VM: Mám jistou představu o politice, která se shoduje s první republikou. Starostou byl nejbohatší člověk v obci. Byl jím největší sedlák.

MS: *Agrárníci měli Antonína Švehlu.*

VM: Tímto způsobem to u nás vznikalo. I z toho je nutné si vzít to dobré. Politika je v mých očích službou. Jestli to má někdo jako zaměstnání, někdo to má jako cestu ke zviditelnění, lidé to často odhalí. Pochopitelně na to nepřijdou během volební kampani. Lidé by si neměli nechat líbit „křivé jednání“.

... Občanští demokraté ...

MS: *Jste součástí Občanské demokratické strany. Jedná se o stranu, kterou založil Václav Klaus, neboť se mu do ní podařilo transformovat Občanské fórum. Jednalo se o stranu, která reprezentovala pravicovou politiku, nebo alespoň měla takovou rétoriku, že tak koná. Jak s časovým odstupem vnímáte její vzestup a pád? Jeden byl v roce 1997. Jsme v Poděbradech a víme, že se v lázeňském městě formovaly takzvané poděbradské artikuly, které měly podtrhnout logiku pravicového smýšlení. Jedná se o stranu, která dominovala na pravici. Jednou se dokázala vzchopit, ale v nedávných volbách roku 2013 utrpěla porážku. A proč? Kvůli tomu, o čem jsme hovořili. Její představitelé byli propojeni s byznysem. Sám jste hovořil o nutnosti mezí.*

VM: Do politiky jsem vstoupil v roce 2008, že bych rád pomohl, jelikož ...

MS: *... vám konvenuje spojení politika jako služba.*

VM: Viděl jsem, kam to spěje. Firmu jsem předal dětem. Snažil jsem se pomoci, ale také bych si rád užil života, poněvadž jsem člověk. ODS, ale politiku obecně jsem začal více vnímat, než jsem ji vnímal do současnosti. Když jsem si přečetl volební programy, vždy jsem volil ODS. Právě poděbradské artikuly deklarují pravicovost, ale i nutnost sociální soudržnosti. Z mého pohledu to bylo vyvážené, ale najednou se o tom nikde nemluví. Program se však nenaplnuje, nemáme třeba levný stát. Jen se podívejte, co se s tím děje? Podívejte se, kolik zbytečných peněz se utratilo?

MS: *Stát nám stále bytní, bytní ...*

VM: Mnoho věcí se udělalo špatně. Příkladem jsou S - karty. S tím přece jako občan nemohu souhlasit, i jako podnikatel, který otáčel peníze a hlavně jsem se díval, kde bych ušetřil. Díky tomu

jsem měl zisk, a ne, že bych lidem zadržoval peníze. To se ale musí změnit a věřím, že se to změnit může. Musíme však vydržet. Jako ODS jsme volby prohráli, musíme se k tomu pokorně postavit. Nemá cenu pokřikovat a poukazovat na někoho. Musíme se v klidu připravit a začít dělat politiku. Měli bychom politickou ideologii – zásady vnést do života a do činností.

MS: *Čím to, že se politika začala dělat bez zásad? Něco je lidem naslibováno a pak se k tomu političtí představitelé nehlásí.*

VM: Jsou to populistické hlášky, kterým nerozumím, a není to můj styl. Takto bych to nedělal. Jsem pouhá matička či šroubek ve stroji. Politika bez zásad je špatná politika. Musíme mít zásady a za nimi si musíme stát. Je složité předstoupit před kolegu, podnikatele a říci mu: „Nezvýšíme vám daně.“ V minulém období jsme šli právě proti zásadám. Vůbec nevím, co mám říkat jednotlivým lidem. V jistém ohledu jsem vyprázdněný. Do nekonečna nemohu lidem opakovat, co se zde říkalo, a pak se nic nedělalo.

MS: *Říkali jsme, že demokracie je takové uspořádání, kde se zjevují věci ve své pravdě. Když klesá důvěra, ztrácíme ten nejcennější kapitál.*

VM: O ten jsme přišli – a to je problém.

MS: *Vy se nepohybujete ve vrcholné politice. Byl jste krajský zastupitel a městský zastupitel. Možná reforma bude přicházet zespodu.*

VM: Zatím to vždy tak bylo. Věřím, že to opět tak bude. Opět musíme získat nové lidi. To nelze dělat do nekonečna, stalo se to dvakrát, třikrát. Zde se musí nalézt pojistka, jistota, že k tomu nesklouzneme, že v čele nebudeme mít dalšího Topolánka.

MS: *Sám vidíte, jak se ke své mateřské straně obrátil zády. Sám je nespokojen s tím, že strana, již zakládal, je zčásti v rukou lidí, kteří v politice nevidí službu a jsou pouze převodovými pákami majitelů kapitálu.*

VM: Jsem vůči Václavu Klausovi kritický. Václav Klaus nese odpovědnost, jak situace dopadla. Též jsem si ve firmě musel vychovat nějakého nástupce. V rodině se též přebírá. Jsem přesvědčen, že i v politické straně by to také mělo fungovat. Jsem přesvědčen, že jeho sebestřednost sehrála své, uškodila.

MS: *Když se člověk podívá na „korunní prince“, jako byl pan Ivan Pilip, Ivan Langer. Mirek Topolánek se tam objevil náhodně.*

VM: Pouze šel kolem.

MS: *Konečně Petr Nečas, který s panem Topolánkem o předsednictví v roce 2002 soupeřil.*

... Participace v politice ...

MS: *Když se zamyslíte, můžete říci, že nejsou lidé, kteří by byli ochotni participovat. V počátku změn se říkalo: „Strany jsou pro straníky, Občanské fórum pro všechny.“ Ano, psala se devadesátá léta. Když vkročíme do současnosti, nefunkčnost politických stran supluje aktivity občanských iniciativ.*

VM: Ukážu to na místním či okresním sdružení. Zkrátka, nejsou lidé, kteří by chtěli pracovat. Kdo by to mohl dělat, byl by přínosem, má svou firmu a je podnikatel. Toho si hledí a nemá na nic čas. Zkrátka, úspěšný člověk nemá čas.

MS: *Možná je práce pro něj smysluplnější.*

VM: Zkrátka, s lidmi je problém.

MS: *Kde je ale zakopán pes? Je to kvůli tomu, že si lidé neuvědomili povinnost účasti na věcech obecných? Málo se účastníme voleb, nejsme součástí politických stran. Za první republiky být v politické straně bylo cosi normálního.*

VM: To je přesně ono. Společenská angažovanost lidí u nás není. Lidé jsou zakuklení, naštvaní, na všechno nadávají. Taková je většina populace. Takto se lidé chovají. Je problém jednotlivé lidi angažovat a z toho vybrat nějakého vůdce.

MS: *Lidé, kteří přišli do politiky v devadesátých letech, měli nejen rozhled, ale i zásady. Právě člověk, jenž není v politice aktivní, si řekne: „Co já, který mám zásady, se budu v politice špinit?“*

VM: Ano, ale neustále si myslím, že například v ODS se může každý angažovat, může si své názory prosazovat. Když pro své názory získá většinu, souboj „vyhraje“. Není tomu tak jako u komunistů, u nichž to někdo řídil z politbyra, a ostatní tam dělali loutky. Je možné, aby se lidé mohli angažovat. Lépe se mu angažuje v politické straně, nebo jeho hlas má větší váhu, než když bude v nějakém sdružení. To je však můj názor.

MS: *Vezměme si aktivitu „Rekonstrukce státu“. Dokument, který v ní byl vytvořen, odsouhlasila ústavní většina Poslanecké sněmovny. Politici jsou naváděni takovými iniciativami, aby konečně konali. Když hodnotíte své působení, neříkáte si pro sebe: „Vstoupil jsem do politiky, ale někdy cítím, že se pode mnou propadá zem. Člověk doslova uvízl v bažině?“*

VM: Takový pocit máte v jiných situacích. V tomto ohledu jsem neustálým optimistou. Pořád si myslím, že se situace nějakým způsobem vyjasní a těžké období se překlene. Jestli u nás nebudeme mít pravici, bude to škoda.

MS: *Je vhodné připomenout, že česká společnost je levicově orientovaná.*

VM: Dobrá, ať vyhrávají. V Americe se mají, protože tam mají dvě politické strany. Jednou vládne ta, a podruhé ta. Američané jsou pragmatičtí lidé. Ti si ze života dovedou vybrat to, co je správné.

MS: *Sluší se říci, že vámi zmíněná americká společnost má také silné elity. Obama je někdo jiný než Václav Klaus, vzdělanostně, ideově.*

VM: Rozumím vám. V Americe nastolení demokracie trvalo léta. Žádnou válku neprožili.

MS: *Zapomínáte na válku Severu proti Jihu. Ustavení Spojených států je dáno rokem 1776. Z toho pohledu tam je dlouhá zkušenost s otevřenou společností.*

VM: Dával jsem příklad a pouze chci říci, že politické strany zde musí být. Kdyby se to mělo postavit na sdružení, politika se může „vytrátit“. Jsem přesvědčen, že lidé na to přijdou. Nyní bych nechal nově zvolené vládě volný průběh.

... Rozdělení politiky ...

MS: *Rád bych se zeptal, jestli vidíte rozdíl mezi národní politikou, krajskou a obecní? Jsou lidé, kteří říknou, že obecní je o chodnících a městském osvětlení.*

VM: Ano, v tomto ohledu to není o politice, ...

MS: ... ale o správě ...

VM: ... obecního majetku. Myslím si však, že nějaká nit, která spojuje lidi, vždy musí být. Když tam není nit, ...

MS: ... což jsou zásady...

VM: Ty tam musí být. Jestliže je konstelace na zastupitelstvu tak, a podruhé onak, nemá to koncepci.

... Vize pro společnost ...

MS: *Není náhodou problémem sdílená jak národní, tak i obecní vize, kde chceme za 10, 20, 30 let být?*

VM: Myslím si, že v cíli, kam chceme dojít, si rozumíme. Můžeme to i změřit a nastavit. Lišíme se však cestou, jakou k tomu dojdeme. V tom můžeme vidět problém. Každá politická strana nebo subjekt má odlišnou cestu.

MS: *Máte to jako cestu na horu. Také k ní můžete přistupovat z různých stran.*

VM: To je však předmětem soutěže.

MS: *Ano, soutěž je milá, ale když se hodně soutěží, člověku to může připadat jako „přešlapování“. Když to vezmeme na národní úrovni, stačí se podívat, kam jsme došli s reformami penzí. Hodně se hovořilo, a nakonec se někteří představitelé opozičních stran neshodli. Tak, jak to bylo provedeno, je to nemožné.*

VM: To vnímám jako obrovský průšvih. Měla by proběhnout diskuse napříč politickým spektrem, aby v tom byla shoda. Byla to chyba i vlády Petra Nečase, že měl ustoupit. Měl říci: „Pojďte, chlapi, jak to uděláme?“ Toto však není politika. To je pouze cíl, jak by měly věci vypadat.

MS: *Snad je dobré mít společně sdílenou vizi. Pokud by tomu tak bylo a političtí představitelé by se na tom dokázali domluvit, nemusela by vznikat občanská iniciativa Rekonstrukce státu.*

VM: Ano, s tím souhlasím.

... Hodnoty ...

MS: *Dobrá, ještě bych se podíval na význam hodnot podporujících fungování společenského a hospodářského řádu. Zmiňoval jste svobodu. Je to podle vás největší hodnota? Politici pravice ji zdůrazňují, představitelé levice naopak sociální spravedlnost, rovnost.*

VM: Samozřejmě se přikláním k pravici. Sám si myslím, že se každý má postarat sám o sebe. Tak jsem se k tomu stavěl od mládí, nikdo mi nic nedal. Vše jsem si musel vybudovat a vypracovat se. Jsem přesvědčen, že člověk by měl jít touto cestou. Je pravdou, že když je potřeba, pomohu slabým.

MS: *Zkrátka, aspekt solidarity. Někdo říká, že přílišná solidarita vede k tomu, že člověk zakrňuje.*

VM: Množství solidarity není tak převažující, že by to na lidi mělo nějaký velký dopad. Skutečně pomohu potřebným. Vychoval jsem děti. Myslím si, že vím, co by lidi motivovalo. To znamená, jak jsem motivoval děti, motivoval bych i lidi.

MS: *Co peníze, bohatství jako hodnota? Někdo si řekne, že právě s kapitalismem doženeme vyspělé země, neboť budeme snáze akumulovat bohatství. Nejedná se náhodou o ošidnou hodnotu? Když se*

člověk soustředí na akumulace bohatství, stranou jdou lidské vztahy.

VM: Jsem přesvědčen, že se to v životě musí nějakým způsobem vyvážit. Priority si musí v sobě přebrat, musí si je sám vytvořit, uchopit je, a pokud možno se podle toho chovat. Pochopitelně, že peníze jsou dobré, potřebné, ...

MS: ... ale někdy nedělají dobře vztahům.

VM: Ano, ale když nejsou, také nedělají dobře vztahům. Toto je oboustranné. Základ každého podnikání je, že orientace jde na zisk, ...

MS: ... ale také na dobrý pocit.

VM: Pochopitelně, když máte zisk, máte i dobrý pocit. Jsem však přesvědčen, že se dnes poměřujeme spíše penězi než pocity. Je tomu tak, jsme konzumní společností. Z toho nevyjdeme.

MS: *Měli bychom mít snahu něčeho dosáhnout. Důraz na spotřebu je pošetilý. Když se podíváte do Švýcarska, jedná se o stát, jehož lidé pečují o bohatství a jejichž orientace není směřována na okamžitou spotřebu.*

VM: Zkrátka, o majetek je nutné se starat.

MS: *Člověk nemá patřičně urovnané hodnoty, je schopen peníze, které snadno získal, promarnit. Mně se líbí švýcarská hodinářská společnost Patek Phillipe, kde na jedné z jejich reklam stojí: „Vytvoř si vlastní generaci“. Akcentují nutnost společenských pout. Díky tomu, že mám nějaké pouto k druhým lidem, jinak nakládám s penězi, hmotnými statky.*

VM: Zmínil jste Švýcarsko. Musím se přiznat, že jej nemusím, jelikož se jedná o trochu zvláštní stát. Vznikl jinak, ...

MS: ... jedná se o konfederaci.

VM: Silné postavení mají kantony, jinak to funguje než v Evropě. Rozhodně bych se na Švýcarsko nezaměřoval. Nějakým způsobem musíme vybalancovat ekonomické hodnoty a hodnoty ducha. Jedná se o otázku společnosti, otázku výchovy v rodině. Opět se musíme vrátit k tomu, že patřičné hodnoty musí být zvnitřnělé. Když jen napíšu předpis, vyhlášku, záměr se neuskuteční.

MS: *Hovoří se o vžité skutečnosti.*

VM: Přesně tak!

MS: *Obnova hodnot musí být otázkou generací. Napsat zákon se dá lehce, ale vměstnat jej do našeho chování je obtížné. K tomu však musí být patřiční lidé, kteří stát vedou, elity upozorňující na jednání lidí ve společnosti.*

VM: Vidím v tom starostu na vesnici. Ti nám zde chybí.

MS: *Když vyjdu z poděbradské zkušenosti: Jsou zde lidé, kteří bojují o podobu Poděbrad, vystupují kultivovaně a nějaké výstupy můžeme vidět. Každé město má starostu, který je podobou premiéra. Zastupitelstvo je „parlamentem“, rada je „vládou“ města.*

... Podnikání v teplárenství ...

MS: *Navrhuji, abychom otočili list. Ještě bych se zeptal na vaše podnikání. Firmu jste rozjel v roce*

1992. Co bylo zásadním impulsem pro zahájení podnikání? V roce 2008 vstupujete do politiky. Aktivní budování společnosti vychází na 16 let ...

VM: Začal bych od počátku. Myslím si, že jsem byl ve správnou dobu na správném místě. Jak jsem říkal, bylo mi 35 let. Otevřely se zde nějaké možnosti. Činnosti, které jsem dělal v byznysu, dělal jsem i za komunistů. Týkalo se to stavebních prací, například jsme dělali elektroinstalace, všelijaké topení. Díky tomu jsem měl zkušenosti, a nebyl jsem nikým vázán. Po roce 1989 jsem si založil firmu, nabral jsem k sobě nějaké lidi a podnikání jsem zahájil. Měl jsem štěstí, že se mi to povedlo. Možná pro vás je doba nepochopitelná. Tenkrát jste nepotřeboval peníze, neboť je neměl nikdo. Samozřejmě zde byli lidé, kteří peníze měli. Byli to veksláci, partajníci, ...

MS: ... lidé z nomenklatury, ...

VM: ... ředitelé a náměstci podniků. Byli pomalí, na tempo změn nestačili.

MS: Myslíte si, že v tom jste měl velký náskok?

VM: Byli jsme mladí, nebáli jsme se riskovat.

MS: Takový pan Frolík byl též podnikavým člověkem, jeho společnost se propracovala na pozici světového lídra ve výrobě nemocničních lůžek a dělá dobré jméno naší společnosti.

VM: Musím říci, že mnohé si již nepamatuji, a proto si některé věci musím vybavit. Jedno je zřejmé, že jsem začal a celkem se mi dařilo. Stavěl jsem to na lidské důvěře. Nikdy jsem někomu nic nedlužil. Nebral jsem si žádné úvěry, které bych nesplatil. Snažil jsem se procházet životem. Nějak se to nabalovalo, až z toho vzniklo to, co z toho vzniklo. Také si pamatuji, kdy jsem poprvé vydělal milion korun, neboť teprve pak jsem si koupil auto. Zase byli vrstevníci, kteří milion neměli, ale své auto měli na leasing. Řekl bych, že toto jsou konzervativní hodnoty. Ty jsem se snažil dodržovat.

MS: Lze říci, že Češi v devadesátých letech byli ochotni riskovat, vyzkoušet podnikání. Hodně k tomu pomohla malá privatizace. Lidé si koupili obchody ve městech, vesnicích a opravili je.

VM: Tam byla možná chyba, že jsme lidem neřekli, že se jedná pouze o dočasnou chvíli, jelikož přijdou supermarkety, které je zlikvidují.

MS: Lidé měli pocit, že rozhodují o vlastním majetku.

VM: Lidé se chtěli učit - a to bylo velmi důležité. V roce 1989 se v lidech uvolnilo velké množství energie, byli ochotni dělat zdarma, po nocích, ale hlavně zdarma.

MS: Čím to, že poté došlo ke změně? Nebyla náhodou zapříčiněna pocitem nespravedlnosti, který v člověku vznikl během transformace?

VM: Měl jsem své starosti, své problémy, a proto jsem některé věci vnímal méně. Přes den jsem něco zařizoval a po nocích jsem dělal papíry, byla to standardní věc. Rodina mě moc neviděla.

MS: Vaše podnikání bylo v jistém ohledu na úkor rodiny?

VM: Samozřejmě. Nejmladšího syna jsem téměř neviděl. Jsem si toho vědom. Manželka, když je krize, mi to hned připomene: „Vždyť ses o děti téměř nestaral.“ Svým způsobem má pravdu. Jsem však přesvědčen, že jsem je zabezpečil jinak. Zkrátka, některé věci jsem vnímal jinak, než je vnímali ti, kteří měli čas a mohli odpoledne sedět v hospodě.

MS: *Jak nahlížíte na stát a podnikání? Zřejmě stát jako „noční hlídač“ a nízké daně vám budou konvenovat?*

VM: Když to myslíte tak, že by stát neměl podnikat, souhlasím s vámi. Stát dle mého pohledu by měl vytvářet rovné a transparentní podmínky, což se ne vždy plně děje. Neměl by škodit. Teoreticky se to hezky říká, ale prakticky je to složitější. Stát též musí vybrat peníze na služby, které od něho požadujeme.

MS: *To je zdravotnictví, sociální služby, školství, pečovatelsví, otázka ...*

VM: ... rodiny. Dříve bylo běžné, že se rodina postarala o starší členy.

MS: *I dnes to funguje, ale týká se to Japonska. Bohužel jsme si na to navykli. Máme zde bismarckovský systém. Nežijeme však v jeho době, protože strom života v naší společnosti se od té Bismarckovy liší.*

VM: Ani to nešlo. Do kapitalismu jsme asi museli vstoupit citlivým způsobem.

MS: *Ano, ale citlivý způsob je ten, že stát stále v této oblasti „krvácí“.*

VM: Jak je vidět, ještě bude.

... Poznatky z podnikání ...

MS: *Jaké poznatky byste řekl začínajícím podnikatelům?*

VM: Já jsem to již zdůrazňoval: Měl jsem obrovskou výhod, že jsem nepotřeboval kapitál. Dnes je to problém, aby našli skulinu na trhu a do ní se začlenili. Je lepší na něčem stavět, je těžké začít od počátku.

MS: *Může podle vás stát pomoci novým podnikatelům?*

VM: Nemůže však pomoci všem. Jedná se o ukázkové prototypy, které jsou až na škodu. Na některé se dostat nemůže, na ně se nedostane. Jsou ale i ti, kteří toho chtějí zneužít. Jinými slovy, stát to chce dát pouze tomu, komu chce. Přesuny dotací jsou chybné, a když by měly být, tak co nejméně. Kdyby někdo chtěl začít v podnikání, jistě bych mu rád pomohl.

... Omyly ...

MS: *Kdybyste se měl ohlédnout, jaký omyl byste zmínil během více jak 20 let? Co se podle vás nemělo stát, a stalo se?*

VM: To je široké. Nemusela být válka v Jugoslávii.

MS: *Myslel jsem v rámci České republiky a její správy.*

VM: Některé věci se mohly dělat jinak, ale tuto diskusi nevidím jako produktivní. Osobně nevím, co by se mělo dělat jinak. Jsem praktik, který chce řešit otázky, jež se dají ovlivnit.

MS: *Jste orientován na přítomnost a budoucnost. Jakou pozici naší republiky vidíte v integrované Evropě a globalizovaném světě? Mnozí lidé vyčítají, že jsme pomyslnou „montovnou“ a jsme závislí na automobilovém průmyslu.*

VM: Zaplatili jsme nějakým způsobem transformační daň. Také jsme zaplatili daň za to, že jsme v Evropské unii nováčky. Západ se nebál sem protlačit zboží druhé kategorie. S pomocí zahraničního kapitálu zde vznikly montovny. Jsem přesvědčen, že dnes je možnost je přesunout dál a také se to dělá. Nepřál bych si, aby Česká republika byla montovnou v Evropě. Jsem přesvědčen, že osud montovny nás postupně mine, že se továrny přesunou dál. Problémem, který je zásadní, je podpora školství. Tam bych dal všechny peníze. Ford říkal, že dá poslední dolar do reklamy, dal bych poslední peníze do školství.

MS: *Kéž by tomu tak ve skutečnosti bylo!*